

Sygn. akt I UK 88/07

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 4 września 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Iwulski

SSN Herbert Szurgacz

w sprawie z odwołania K. K
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 4 września 2007 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 10 października 2006 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w K. – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 16 marca 2006 r., w sprawie [...], oddalił wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o

wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z 12 września 2002 r., w sprawie [...], którym uwzględniono odwołanie K. K.

Sąd Okręgowy ustalił, że od lutego 1992 r. K. K. otrzymał prawo do renty inwalidzkiej – uczniowskiej. Świadczenie to ubezpieczony pobierał do końca maja 1998 r., kiedy zostało wstrzymane, gdyż stwierdzono u niego częściową niezdolność do pracy, co wykluczało dalsze pobieranie renty. Następnie organ rentowy przyznał ubezpieczonemu rentę okresową z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 czerwca 1998 r. do 31 maja 2001 r. Decyzją z 21 maja 2001 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił przedłużenia prawa do tej renty z powodu braku niezdolności do pracy, a na skutek odwołania od tej decyzji Sąd Okręgowy wyrokiem z 12 września 2002 r. zmienił decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 czerwca 2001 r. na stałe.

Sąd Okręgowy zważył, że zgodnie z art. 114 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o emeryturach i rentach z FUS) warunkiem wznowienia postępowania jest sytuacja, w której przedstawienie nowych dowodów lub ujawnienie okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, ma miejsce po uprawomocnieniu się decyzji organu rentowego lub orzeczenia organu odwoławczego. Zdaniem Sądu, Zakład Ubezpieczeń Społecznych we wniosku o wznowienie postępowania nie przedstawił żadnego nowego dowodu ani nie ujawnił żadnej okoliczności istniejącej przed wydaniem decyzji, gdyż wszystkie istotne w sprawie okoliczności, w tym odnoszące się do stanu zdrowia odwołującego się, były a w każdym razie mogły i powinny być znane stronom postępowania, jak i Sądowi, albowiem wszystkie stosowne dokumenty były zgromadzone w aktach rentowych w toku poprzedniego postępowania. Nie można instytucją wznowienia postępowania zastępować zwykłych środków zaskarżenia (np. apelacji), z których organ rentowy nie skorzystał w ustawowym terminie, choć mógł to uczynić. Prawomocny wyrok sądu korzysta z powagi rzeczy osądzonej i nie może być w dowolnym czasie wzruszany w drodze wznowienia postępowania tylko dlatego, że stwierdzono pomyłkę sądu przy ustalaniu stanu faktycznego, na którą

organ rentowy nie zwrócił uwagi w toku postępowania. Organ rentowy nie ujawnił żadnej okoliczności istniejącej przed wydaniem zaskarżonego wyroku, a mającej wpływ na prawo do świadczenia, bo nie może nią być, w ocenie Sądu Okręgowego, niespełnienie przez ubezpieczonego w 1998 r. wszystkich przesłanek do uzyskania prawa do renty. Ponadto, to sam organ rentowy przyznał odwołującemu się w 1998 r. prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy, zarzucając naruszenie art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS polegające na błędnej jego wykładni poprzez przyjęcie, że ujawnienie okoliczności, iż ubezpieczony nie spełnia przesłanek do przyznania renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, nie może być podstawą do wznowienia postępowania sądowego. Skarżący podniósł, że obowiązujące 4 czerwca 1998 r., czyli w dniu złożenia przez ubezpieczonego wniosku o rentę inwalidzką, przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) stanowiły, iż renta inwalidzka przysługuje pracownikowi, który jest inwalidą, ma wymagany okres zatrudnienia, a inwalidztwo powstało w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania zatrudnienia. Ubezpieczony nie spełnił ostatniego warunku, gdyż zgodnie z orzeczeniem Komisji Lekarskiej do spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia z 25 lutego 1992 r. inwalidztwo ubezpieczonego istnieje od lutego 1992 r., natomiast zatrudnienie podjął on od października 1992 r. Skarżący podkreślił, że powołana podstawa wniosku o wznowienie postępowania nie dotyczy kwestionowania podstawy faktycznej prawomocnego wyroku czy też odmiennej oceny dowodów dołączonych do wniosku o rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy, lecz nieuwzględnienia tych okoliczności, które istniały przed wydaniem wyroku i miały wpływ na jego treść, wobec czego sam fakt uprawomocnienia się wyroku nie wpływa w żadnym stopniu na dopuszczalność wznowienia postępowania w omawianym trybie.

Organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego przez wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem tego Sądu z 12 września 2002 r. i przyznanie ubezpieczonemu renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy tylko do 30 czerwca 2003 r.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 10 października 2006 r., w sprawie [...], wznowił postępowanie oraz zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny przyjął, że podstawą prawną wznowienia postępowania na wniosek organu rentowego - złożony w każdym czasie przed właściwym sądem pracy i ubezpieczeń społecznych w sytuacji, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje lub że świadczenia przysługują w niższej wysokości - jest art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli prawo do świadczeń lub ich wysokość ustalono orzeczeniem organu odwoławczego, organ rentowy na podstawie dowodów lub okoliczności, o których mowa w ust. 1, występuje do organu odwoławczego z wnioskiem o wznowienie postępowania przed tym organem, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje lub że świadczenia przysługują w niższej wysokości; z wnioskiem tym organ rentowy może wystąpić w każdym czasie. Prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość (ust. 1). Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji okaże się, że przedłożone dowody nie dawały podstaw do ustalenia prawa do emerytury. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że po dodaniu od 1 lipca 2004 r. do art. 114 ust. 1a umożliwiono organowi rentowemu dokonywanie, po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń, ponownej oceny tych samych dowodów, na podstawie których ustalono prawo do świadczeń lub ich wysokość; ponadto art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przewiduje, że możliwe jest wznowienie postępowania w sytuacji, gdy zapadło orzeczenie przed organem odwoławczym, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje; z wnioskiem tym można wystąpić w każdym czasie.

Sąd Apelacyjny - powołując się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 23 listopada 2004 r., I UK 15/04, OSNP z 2005 r. nr 11, poz. 161 - stwierdził, że sąd oddala odwołanie od decyzji organu rentowego uznając, iż nie

wystąpiły wskazane w niej podstawy odmowy przyznania prawa do świadczenia w wyniku jego ponownego ustalenia, jeżeli w postępowaniu sadowym zostały ujawnione inne okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, uzasadniające brak prawa do świadczenia. Ujawnienie zatem już tego faktu jest podstawą odmowy prawa do renty przyznanego uprzednio w oparciu o te same dowody.

Sąd podniósł, że wznowienie postępowania na podstawie art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie jest uzależnione od wykazania przez organ rentowy, iż z okoliczności faktycznych lub dowodów podważających prawo do świadczenia lub jego wysokość nie mógł skorzystać w poprzednim postępowaniu. Jest to więc uregulowanie bardziej liberalne od przyjętego w Kodeksie postępowania cywilnego, co wiąże się z charakterem uprawnienia emerytalno-rentowego, nabywanego po spełnieniu wszystkich warunków określonych bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa ubezpieczeń społecznych, w świetle których decyzja organu rentowego ma jedynie deklaratoryjne znaczenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 stycznia 1997 r., II UKN 50/96, OSNAPIUS z 1997 r. nr 17, poz. 328). Według Sądu wynika z tego, że tryb postępowania w sprawach emerytalno-rentowych korzysta z pierwszeństwa i nie zależy od wykazania przez organ rentowy, iż z okoliczności faktycznych lub dowodów podważających prawo do świadczeń lub ich wysokość nie mógł skorzystać w poprzednim postępowaniu (brak powagi rzeczy osądzonej).

Sąd Apelacyjny odniósł się również do wyroku z 12 stycznia 2001 r., II UKN 182/00, OSNAPIUS z 2002 r. nr 17, poz. 419, w którym Sąd Najwyższy przyjął, że warunkiem ponownego ustalenia prawa do świadczeń na podstawie art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin - odpowiednika obecnego art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - nie jest ujawnienie nowych okoliczności, lecz takich, które istniały przed wydaniem decyzji, a nie zostały uwzględnione. Prawomocność wyroku wydanego w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy nie stanowi przeszkody do ponownego rozpoznania sprawy o to świadczenie, jeżeli na podstawie art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS organ rentowy wydał decyzję, od której ubezpieczony odwołał się do sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2004 r., II UK 404/03, OSNP z

2005 r. nr 4, poz. 58). Zdaniem Sądu Apelacyjnego, z uwagi na przytoczone stanowisko Sądu Najwyższego prawomocność wyroku w przedmiotowej sprawie nie może być przeszkodą w ponownym rozpoznaniu sprawy.

Sąd Apelacyjny uznał, że istnieją podstawy do wznowienia postępowania w rozpoznawanej sprawie. Ubezpieczony uzyskał w oparciu o wyrok Sądu Okręgowego w K. z 12 września 2002 r. prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy na stałe, pomimo że nie spełniał przesłanki z art. 32 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, a mianowicie ustawowego warunku powstania inwalidztwa w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania zatrudnienia, skoro bezspornie jego inwalidztwo powstało w lutym 1992 r., a zatrudnienie zostało podjęte dopiero 1 października 1992 r. Zatem inwalidztwo nie powstało w okresie zatrudnienia ani w ciągu 18 miesięcy od jego ustania. Skoro ubezpieczony nie spełnił przesłanki z art. 32 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, nie mógł uzyskać prawa do renty inwalidzkiej. Rozstrzygając kolejną wątpliwość, Sąd stwierdził, że ubezpieczony nie mógł uzyskać prawa do renty zgodnie z art. 63 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, zgodnie z którym uczniom szkół ponadpodstawowych, studentom szkół wyższych i uczestnikom studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej, którzy stali się inwalidami I lub II grupy w czasie uczęszczania do szkoły lub odbywania studiów, przysługuje prawo do renty inwalidzkiej, gdyż stwierdzono, że ubezpieczony nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Osoba, która nabyła prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy, prawo do tego świadczenia zachowuje, jeżeli w dalszym ciągu jest całkowicie i nieprzerwanie niezdolna do pracy, choćby ta niezdolność do pracy miała charakter okresowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 30 sierpnia 2001 r., II UKN 517/00, OSNAPiUS z 2003 r. nr 10, poz. 259), gdyż jest to zgodne z zasadą praw słusznie nabytych. Podobnie jest z osobami, które nabyły prawo do renty uczniowskiej z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy - zachowują prawo do tego świadczenia, jeżeli w dalszym ciągu są całkowicie niezdolne do pracy (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 5 lipca 2001 r., III ZP 10/01, OSNAPiUS z 2001 r. nr 23, poz. 694). Sąd Okręgowy w K. w

wyroku z 12 września 2002 r. bezpodstawnie przyznał ubezpieczonemu rentę z tytułu niezdolności do pracy. Sąd Apelacyjny podzielił pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z 23 listopada 2004 r., I UK 15/04, OSNP z 2005 r. nr 11, poz. 161, zgodnie z którym sąd oddala odwołanie od decyzji organu rentowego uznając, że nie wystąpiły (bądź wystąpiły, jak w rozpoznawanej sprawie) wskazane w niej podstawy odmowy przyznania prawa do świadczenia w wyniku jego ponownego ustalenia (art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), jeżeli w postępowaniu sądowym zostały ujawnione inne okoliczności, istniejące przed wydaniem decyzji, uzasadniające brak prawa do świadczenia.

Wyrok Sądu Apelacyjnego został zaskarżony w całości skargą kasacyjną przez pełnomocnika ubezpieczonego.

Skarga kasacyjna oparta została na podstawie naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie;

1) art. 403 § 2 k.p.c. dopuszczającego żądanie wznowienia postępowania wyłącznie w razie późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, podczas gdy jako podstawę wznowienia postępowania w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny, w ślad za żądaniem organu rentowego, przyjął okoliczności istniejące przed wydaniem zakwestionowanego wnioskiem o wznowienie postępowania prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z 12 września 2002 r., w sprawie [...], bez ujawnienia innych nowych okoliczności, nieznanych w chwili orzekania a uzasadniających brak prawa ubezpieczonego do przyznanych świadczeń, co spowodowało ponowne merytoryczne rozpoznanie istoty sprawy, pomimo przysługującego wskazanemu wyżej orzeczeniu przymiotu powagi rzeczy osądzonej;

2) art. 114 ust. 1 i 1a w związku z ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dopuszczających zakwestionowanie przesłanek faktycznych stanowiących podstawę przyznanych ubezpieczonemu prawomocnym orzeczeniem świadczeń wyłącznie w przypadku przedstawienia nowych dowodów lub ujawnienia nowych okoliczności istniejących, co prawda, przed wydaniem orzeczenia, ale nieznanych w chwili orzekania, podczas gdy w niniejszej sprawie takie nowe dowody i okoliczności nie zostały ujawnione a powołano jedynie istniejące

uprzednio, niezakwestionowane przez ZUS w trybie odwoławczym, na skutek czego wbrew ustalonej wykładni sądowej powołanych przepisów doszło do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy, uprzednio prawomocnie rozstrzygniętej.

Skarżący zarzucił ponadto nieważność postępowania w sprawie (art. 379 pkt 3 k.p.c.) polegającą na orzekaniu co do istoty sprawy w zakresie podstawy objętej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 12 września 2002 r., co było niedopuszczalne w świetle obowiązującej z mocy art. 365 § 1 k.p.c. zasady powagi rzeczy osądzonej oraz wskazanego (w pkt 1 i 2) braku podstaw do wznowienia postępowania, co na skutek nierespektowania przez Sąd Apelacyjny powagi rzeczy osądzonej doprowadziło do ponownego, merytorycznego rozpoznania osądzonej uprzednio prawomocnie sprawy.

Pełnomocnik ubezpieczonego wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z potrzebą wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a mianowicie art. 114 ust. 1 i 1 a w związku z art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zakresie dopuszczalności ponownego rozpoznania (po uprzednim prawomocnym osądzeniu sprawy) prawa do świadczeń rentowych w przypadku ujawnienia, że dowody zgłoszone przed wydaniem orzeczenia lub ujawnione okoliczności wcześniej istniejące nie dawały podstaw do ustalenia prawa do renty, skoro już w samym orzecznictwie Sądu Najwyższego, a to w wyrokach: z 20 lutego 2006 r., II UK 170/05; z 18 lutego 2003 r., II UK 146/02; z 8 lipca 2005 r., I UK 11/05; z 18 lutego 2003 r., II UK 139/02 oraz w postanowieniu z 25 września 1998 r., II UKN 373/98 Sąd Najwyższy wyłączył jednoznacznie możliwość wznowienia postępowania w trybie art. 114 ust. 1 w związku z ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jeśli nie przedstawiono nowych dowodów ani nie ujawniono żadnych okoliczności istniejących przed uprawomocnieniem się orzeczenia, uzasadniających ponowne rozpoznanie sprawy mającej przymiot powagi rzeczy osądzonej, natomiast w odmiennym tonie wypowiedział się w wyrokach: z 23 listopada 2004 r., I UK 15/04; z 12 stycznia 2001 r., II UKN 182/00 oraz w postanowieniach z 14 stycznia 1997 r., II UKN 50/96; z 22 czerwca 2004 r., II UK 404/03. Skarżący zwrócił uwagę, że taka sama rozbieżność występuje w tym zakresie w orzecznictwie Sądów Apelacyjnych.

Pełnomocnik ubezpieczonego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości, zniesienie postępowania w tym zakresie z powodu nieważności postępowania i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma uzasadnione podstawy.

Okoliczność, że ubezpieczony nie spełnia jednej z przesłanek (jednego z warunków) przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, w szczególności warunku powstania niezdolności do pracy w czasie zatrudnienia lub w ciągu 18 miesięcy po ustaniu zatrudnienia, może być - co do zasady - podstawą do ponownego ustalenia prawa do świadczenia przez organ rentowy w oparciu o art. 114 ust. 1 lub podstawą do wystąpienia przez organ rentowy z wnioskiem o wznowienie postępowania przed organem odwoławczym w oparciu o art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W rozpoznawanej sprawie chodzi o możliwość i dopuszczalność wystąpienia w takiej sytuacji przez organ rentowy z wnioskiem o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem sądu jako organu odwoławczego w rozumieniu art. 114 ust. 2 tej ustawy.

Z wnioskiem takim można wystąpić na podstawie dowodów i okoliczności, o których mowa w art. 114 ust. 1 ustawy (czyli po przedłożeniu *n o w y c h* dowodów *i u j a w n i e n i u* okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji przez organ rentowy lub orzeczenia przez organ odwoławczy), gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje lub że świadczenia przysługują w niższej wysokości.

W przedmiotowej sprawie wymagający rozstrzygnięcia istotny problem sprowadzał się do tego, czy organ rentowy wykazał w toku postępowania, że okoliczność wymieniona na wstępie (dotycząca braku spełnienia przez ubezpieczonego jednej z przesłanek do przyznania mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy) została *u j a w n i o n a* później w stosunku do daty wydania przez organ rentowy w 1998 r. decyzji przyznającej ubezpieczonemu rentę okresową z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 czerwca 1998 r. do 31

maja 2001 r. oraz w stosunku do daty wydania przez Sąd Okręgowy wyroku z 12 września 2002 r. przyznającego ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 czerwca 2001 r. na stałe.

W ocenie Sądu Najwyższego nie zostało dotychczas wykazane w toku postępowania prowadzonego w niniejszej sprawie, że organ rentowy nie znał tej okoliczności wcześniej, czyli przed wydaniem własnej decyzji z 1998 r. oraz przed wydaniem przez Sąd Okręgowy wyroku z 2002 r., chociaż stanowiła ona jeden z warunków (jedną z ustawowych przesłanek) przyznania ubezpieczonemu prawa do renty na podstawie art. 32 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, a zatem musiała (powinna była) być rozważana przez organ rentowy zarówno w 1998 r. przy wydawaniu decyzji przyznającej ubezpieczonemu rentę okresową z tytułu częściowej niezdolności do pracy, jak i w 2002 r. w toku postępowania zakończonego wyrokiem przyznającym ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, w którym to postępowaniu organ rentowy występował jako strona, mógł zgłaszać odpowiednie twierdzenia faktyczne, zarzuty formalne i materialne oraz prezentować dowody i argumenty prawne. Wykazania (udowodnienia) pewnych faktów nie można bowiem utożsamiać z twierdzeniem strony. W przytoczonym kontekście faktycznym trudno uznać za kwestię niepodlegającą dyskusji, że niespełnienie przez ubezpieczonego jednej z przesłanek przyznania mu prawa do renty stanowi okoliczność u j a w n i o n ą, czyli wykrytą, później w stosunku do wydania przez organ rentowy decyzji z 1998 r. przyznającej rentę okresową z tytułu częściowej niezdolności do pracy, a zwłaszcza w stosunku do wydania prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z 12 września 2002 r. przyznającego ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na stałe. Organ rentowy ma bowiem obowiązek należytego przygotowania się do postępowania prowadzonego przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych, wszczętego w wyniku wniesienia odwołania ubezpieczonego od wydanej przezeń decyzji, w szczególności powinien w związku z toczącym się postępowaniem sądowym przeanalizować wszystkie przesłanki przyznania ubezpieczonemu świadczenia i zgłosić odpowiednie zarzuty w toku tego postępowania.

Rozważenia wymaga w związku z tym, czy brak wykazania przez organ rentowy, że okoliczność, stanowiąca podstawę wystąpienia z wnioskiem o wznowienie postępowania przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych, została u j a w n i o n a jako nowa i nieznana organowi rentowemu przed prawomocnym zakończeniem postępowania, którego dotyczy wniosek o wznowienie, ma znaczenie dla oceny zasadności tego wniosku.

Artykuł 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS reguluje możliwość wznowienia postępowania w sprawie o przyznanie prawa do świadczenia lub jego wysokość w dwóch różnych i zasadniczo odmiennych sytuacjach.

Pierwsza dotyczy ponownego ustalenia przez organ rentowy - z urzędu lub na wniosek osoby zainteresowanej - prawa do świadczenia lub jego wysokości, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość (art. 114 ust. 1 ustawy) lub jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji okaże się, że przedłożone dowody nie dawały podstaw do ustalenia prawa do emerytury lub renty albo ich wysokości (art. 114 ust. 1a ustawy). W tych przypadkach ponowne ustalenie prawa do świadczenia lub jego wysokości dokonuje się w stosunku do poprzedniej, prawomocnej decyzji organu rentowego, od której nie wniesiono odwołania do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.

Druga obejmuje przypadki, w których prawo do świadczeń lub ich wysokość ustalono orzeczeniem organu odwoławczego (w szczególności wyrokiem sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, wydanym w wyniku wniesienia odwołania od decyzji organu rentowego). W tej sytuacji istnieje możliwość wystąpienia przez organ rentowy do organu odwoławczego (w szczególności sądu pracy i ubezpieczeń społecznych) z wnioskiem o wznowienie postępowania przed tym organem, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje lub że świadczenia przysługują w niższej wysokości (art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy). Z wnioskiem tym organ rentowy może wystąpić w każdym czasie (a zatem także po upływie terminów przewidzianych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego dla wystąpienia ze skargą o

wznowieniu postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem sądu - por. art. 407 i 408 k.p.c.).

Każda z tych dwóch, opisanych powyżej sytuacji wymaga odmiennego potraktowania.

W przypadku swoistego wznowienia postępowania przed organem rentowym, które zostało wcześniej zakończone wydaniem decyzji, czyli w sytuacji ponownego ustalenia przez organ rentowy - z urzędu lub na wniosek osoby zainteresowanej - prawa do świadczenia lub jego wysokości, można zaakceptować stanowisko, że podstawą tego wznowienia może być ujawnienie okoliczności istniejących przed wydaniem prawomocnej decyzji organu rentowego, mających wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość, które zostały przez organ rentowy pominięte przez przeoczenie, pomyłkę, błąd lub uchybienie formalne. Pogląd taki przedstawiany jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w którym przyjmuje się, że ujawnienie po uprawomocnieniu się decyzji uchybienia formalnego organu rentowego polegającego na pominięciu jednego z warunków wymaganych do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury jest podstawą do ponownego ustalenia z urzędu prawa do tego świadczenia na niekorzyść ubezpieczonego w oparciu o art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 maja 2005 r., III UK 242/04, OSNP z 2006 r. nr 3-4, poz. 54). Sąd Najwyższy uznaje zatem, że ujawnienie uchybienia organu rentowego, polegającego na wydaniu decyzji ustalającej powstanie prawa, pomimo niedysponowania dowodem stwierdzającym spełnienie jednego z wymaganych warunków, stanowi okoliczność mającą wpływ na prawo do świadczeń, ze względu na którą dopuszczalna jest weryfikacja decyzji w trybie art. 114 ust. 1 ustawy. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w uchwale składu siedmiu sędziów z 5 czerwca 2003 r., III UZP 5/03 (OSNP z 2003 r. nr 18, poz. 442) i rozwiniętym w wyroku z 28 stycznia 2004 r., II UK 228/03 (OSNP z 2004 r. nr 19, poz. 341), podstawy weryfikacji prawomocnej decyzji rentowej nie może natomiast stanowić dokonanie ponownej oceny dowodów, rozumianej jako zakwestionowanie wiarygodności dołączonego do wniosku środka dowodowego, chyba że przedłożono nowe dowody podważające jego wiarygodność. W odniesieniu do ubezpieczonego K. K. organ rentowy nie dokonał po 1998 r. odpowiedniego

ustalenia i prawidłowej oceny istnienia przesłanek przyznania ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Można bowiem przyjąć, że w przedmiotowej sprawie istniała przesłanka weryfikacji z urzędu prawomocnej decyzji rentowej, ponieważ ujawniono okoliczność istniejącą przed wydaniem decyzji, mającą wpływ na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wysokość. Tą okolicznością było uchybienie formalne organu rentowego, polegające na pominięciu ustalenia jednego z warunków wymaganych do nabycia prawa. Organ rentowy mógł w związku z tym, działając na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ponownie ustalić - także z urzędu - istnienie (albo raczej nieistnienie) prawa do tego świadczenia, nawet po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie przyznania renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, w następstwie ujawnienia okoliczności istniejących przed wydaniem tej decyzji, które miały wpływ na prawo do świadczeń. Z możliwości tej organ rentowy w stosownym czasie nie skorzystał.

Wystąpił natomiast - na podstawie art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy emeryturach i rentach z FUS - z wnioskiem o wznowienie postępowania przed Sądem Okręgowym w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem z 12 września 2002 r., przyznającym ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, od którego nie wniósł w stosownym czasie apelacji. Organ rentowy powołał się przy tym na „ujawnienie” okoliczności w postaci niespełnienia przez ubezpieczonego jednego z warunków do przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Możliwość skorzystania z tej drogi budzi jednak poważne wątpliwości.

Decyzje organu rentowego, inaczej niż wyroki sądów, nie korzystają z powagi rzeczy osądzonej. Odmiennie też ukształtowana została ich prawomocność i wzruszalność. Do wznowienia postępowania przed organem rentowym w sprawach świadczeń z ubezpieczenia rentowego stosuje się art. 114 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Postępowanie w sprawie o rentę z tytułu

niezdolności do pracy może więc być wznawiane przed organem rentowym wielokrotnie, w każdym czasie, jeżeli zaistnieją okoliczności przewidziane w art. 114 ust. 1 ustawy. Kończy je wydanie decyzji, bo w takiej formie orzekają organy rentowe. Od każdej zaś decyzji organu rentowego służy ubezpieczonemu odwołanie do sądu. Dlatego prawomocny wyrok wydany w sprawie odmowy przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy nie zamyka poszkodowanemu drogi do ponownego złożenia wniosku o to świadczenie, a w razie wydania ponownie nowej decyzji odmownej - do wniesienia odwołania do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2004 r., II UK 404/03, OSNP z 2005 r. nr 4, poz. 58).

Regulacja objęta art. 114 ust. 1 ustawy (szersza niż wynikająca z art. 403 § 2 k.p.c., dotyczy bowiem nie tylko okoliczności faktycznych) jest wynikiem przyjęcia, że decyzja organu rentowego nie ma przymiotu powagi rzeczy osądzonej równiej wyrokowi sądu. To swoiste wznowienie postępowania rentowego (ponowne ustalenie prawa do świadczeń lub ich wysokości) nie jest uzależnione od wykazania przez organ rentowy, że z okoliczności faktycznych lub dowodów podważających prawo do świadczenia lub jego wysokości nie mógł skorzystać w poprzednim postępowaniu. Wiąże się to z charakterem uprawnień emerytalno-rentowych, które mogą być nabywane po spełnieniu warunków określonych przez prawo. Nie można powoływać się na prawo do świadczeń ustalone błędną decyzją organu rentowego - a więc pomijającą, że nie zostały spełnione warunki, od których uzależnione jest nabycie tego prawa - która po ujawnieniu błędu została zmieniona (por. uzasadnienie uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2003 r., III UZP 5/03, OSNAPiUS z 2003 r., nr 18, poz. 442). Znajduje to potwierdzenie w treści art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który stanowi, że wypłatę świadczeń wstrzymuje się, jeżeli okaże się, że prawo do świadczeń nie istniało (por. również wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2001 r., II UKN 182/00, OSNAPiUS z 2002 r. nr 17, poz. 419).

Inaczej sprawa się przedstawia wówczas, gdy ma dojść do wznowienia na podstawie art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem. Prawomocny wyrok korzysta bowiem z powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.). Oznacza to, że nie jest dopuszczalne ponowne

rozpoznanie sprawy między tymi samymi stronami o te same roszczenia, o których w nim rozstrzygnięto (art. 379 pkt 3 k.p.c.). Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym wyrokiem może być natomiast wznowione z przyczyn i na zasadach określonych w art. 399-416 k.p.c. Zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c., skarga o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z 12 września 2002 r. mogłaby zostać oparta przede wszystkim na nowych dowodach lub ujawnionych (wykrytych) nowych okolicznościach, których organ rentowy nie mógł wcześniej powołać i przedstawić w prawomocnie zakończonym postępowaniu przed tym Sądem.

Powstaje w związku z tym kolejne istotne zagadnienie, czy organ rentowy może skutecznie skorzystać z art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wtedy, gdy pominął w swoich ustaleniach i ocenie prawnej, dotyczących istnienia wszystkich ustawowych przesłanek przysługiwania ubezpieczonemu prawa do świadczenia, jakąś istotną okoliczność (w tym przypadku - brak spełnienia przez ubezpieczonego warunku powstania jego niezdolności do pracy w czasie zatrudnienia lub w ciągu 18 miesięcy po ustaniu zatrudnienia), inaczej mówiąc - gdy z powodu uchybień formalnych nie dostrzegł tej okoliczności, nie uwzględnił jej z powodu błędu, omyłki, niedopatrzania, choć wszystkie okoliczności istotne albo były mu znane, bo wynikały bezpośrednio i wprost z dokumentów zgromadzonych i znajdujących się w aktach rentowych prowadzonych przez organ rentowy, albo powinny podlegać ustaleniu w toku postępowania o ustalenie prawa do świadczenia.

Na tak postawione pytanie należy udzielić odpowiedzi negatywnej.

Wznowienie - na podstawie art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem sądu musi uwzględniać fakt wydania prawomocnego wyroku sądowego kończącego postępowanie, w którym przesądzone prawomocnie istnienie lub nieistnienie prawa do świadczenia. W przypadku wznowienia postępowania przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznym jako organem odwoławczym w rozumieniu art. 114 ust. 2 ustawy okoliczność, na którą może powołać się organ rentowy, musi być rzeczywiście u j a w n i o n a, czyli w y k r y t a, a to zakłada, że okoliczność ta nie była znana organowi rentowemu przed wydaniem prawomocnego wyroku

kończącego postępowanie, o którego wznowienie organ ten występuje. Musi to być zatem okoliczność nieznana wcześniej organowi rentowemu, na którą nie mógł się powołać w zakończonym prawomocnie postępowaniu, a nie okoliczność, która wynika jednoznacznie i bezpośrednio z materiału zgromadzonego w aktach rentowych, a została wcześniej pominięta z powodu uchybień formalnych, błędu, omyłki, niedopatrzenia.

W rozpoznawanej sprawie niedopatrzenie organu rentowego - pominięcie w 1998 r. przy ustalaniu prawa ubezpieczonego do renty okresowej z tytułu częściowej niezdolności do pracy jednej z przesłanek przyznania prawa do tego świadczenia - nie może być naprawione przez zgłoszony na podstawie art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wniosek o wznowienie postępowania w sprawie, która zakończyła się prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z 12 września 2002 r., zmieniającym - na skutek uwzględnienia odwołania wniesionego przez ubezpieczonego - decyzję organu rentowego z 21 maja 2001 r. odmawiającą ubezpieczonemu przedłużenia prawa do tej renty z powodu braku niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy rozpoznający odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego z 21 maja 2001 r. nie rozważał z urzędu spełnienia przez odwołującego się przesłanek przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy wynikających z art. 32 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, ponieważ kwestia ta nie była przedmiotem ustaleń faktycznych zaskarżonej decyzji, odmawiającej ubezpieczonemu prawa do renty z powodu braku niezdolności do pracy, ani nie była objęta podstawą prawną jej wydania.

Można postawić tezę, że należy dokonać rozróżnienia między podstawami ponownego ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości przez organ rentowy w stosunku do poprzednio wydanej decyzji (art. 114 ust. 1 ustawy) oraz podstawami wniosku o wznowienie postępowania przed sądem jako organem odwoławczym (art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy). Swoją własną decyzję przyznającą świadczenie organ rentowy może zmienić w każdym czasie, jeżeli poprzednio czegoś nie zauważył (coś pominął). Decyzja nie korzysta bowiem z powagi rzeczy osądzonej. Jeżeli jednak został wydany przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych prawomocny wyrok ustalający przysługiwane ubezpieczonemu

świadczenia, organ rentowy może domagać się wznowienia postępowania na podstawie art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS z przyczyn analogicznych do tych, które mogłyby stanowić podstawę wniesienia skargi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem, a zatem wtedy, gdy ujawnione okoliczności rzeczywiście nie były mu znane wcześniej i nie mógł ich uwzględnić przy ustalaniu prawa ubezpieczonego do świadczenia, ponieważ ujawniły się później w stosunku do chwili wydania przez sąd prawomocnego orzeczenia.

Za przedstawioną wykładnią art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przemawiają istotne względy. Przede wszystkim należy mieć na uwadze równe traktowanie stron procesu cywilnego - nie tylko w zakresie przyznanych im praw procesowych, ale także obowiązków. Gdy sąd pracy i ubezpieczeń społecznych prawomocnie oddali odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego, może on żądać wznowienia postępowania sądowego jedynie na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (w szczególności na podstawie art. 403 § 2 k.p.c., stanowiącego odpowiednik art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Dlatego – biorąc pod uwagę zasadę równego traktowania uprawnień stron w procesie cywilnym – należy przyjąć, że art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy pozwala organowi rentowemu wystąpić z wnioskiem o wznowienie postępowania przed organem odwoławczym (sądem) wówczas, gdy ujawniono okoliczności, które wcześniej organowi rentowemu nie były znane i których nie mógł uwzględnić przy wydawaniu decyzji przyznającej ubezpieczonemu świadczenie lub powołać się na nie w toku postępowania przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. „Ujawnienie” okoliczności w rozumieniu art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy powinno być zatem traktowane tak jak „wykrycie” okoliczności w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. Tylko takie rozumienie poddawanego wykładni przepisu pozwoli na zachowanie równowagi między uprawnieniami obu stron – ubezpieczonego i organu rentowego. „Ujawnienie” w proponowanym znaczeniu oznacza, że jakaś istotna dla ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości okoliczność nie była wcześniej jawna, czyli nie była znana organowi rentowemu - organ o niej nie wiedział, dlatego nie uwzględnił przy wydawaniu decyzji i nie powołał w prawomocnie zakończonym postępowaniu sądowym. „Ujawnienie” nie może

natomiast oznaczać w tym przypadku uświadomienia sobie przez organ rentowy własnych zaniedbań, braku staranności, pomyłek, błędów, przeoczeń, uchybień formalnych.

Podstawowe gwarancje procesowe - w tym gwarancja równego traktowania stron procesu przez prawo procesowe oraz przez sądy pracy i ubezpieczeń społecznych – nie mogą ustąpić przed ewentualnymi argumentami co do celu regulacji przewidzianej w art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jakim jest ochrona systemu ubezpieczeń społecznych przed ewentualnym przyznaniem świadczeń osobom nieuprawnionym. To przede wszystkim Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma obowiązek dbać o prawidłowe ustalenie spełniania przez ubezpieczonych przesłanek do nabycia prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Dlatego ZUS powinien już od chwili wpłynięcia wniosku o przyznanie świadczenia (ustalenie prawa do świadczenia zbadać i zweryfikować wszystkie przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia oraz jego wysokości. Jeżeli coś przeoczy, pomyli się, z powodu uchybień formalnych czegoś nie dostrzeże, ma instrument w postaci możliwości ponownego ustalenia prawa do świadczenia oraz jego wysokości przewidziany w art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Błąd popełniony przez organ rentowy w odniesieniu do wnioskodawcy w niniejszej sprawie mógł być łatwo naprawiony albo przez uruchomienie postępowania mającego na celu ponowne ustalenie prawa do świadczenia (art. 114 ust. 1 ustawy) albo w postępowaniu sądowym, gdy wnioskodawca wniósł odwołanie od decyzji z 21 maja 2001 r. odmawiającej przedłużenia prawa do tej renty z powodu braku niezdolności do pracy, które zakończyło się wyrokiem Sądu Okręgowego z 12 września 2002 r. uwzględniającym odwołanie i przyznającym ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 czerwca 2001 r. na stałe. Organ rentowy nie tylko nie podniósł w tamtym postępowaniu okoliczności niespełnienia przez ubezpieczonego wszystkich przesłanek do nabycia renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, ale nawet nie wniósł od tego wyroku apelacji, pozbawiając się w ten sposób najbardziej naturalnej i skutecznej drogi procesowej mającej służyć wykazaniu swoich racji.

W sytuacji procesowej, jak powstała po uprawomocnieniu się wyroku Sądu Okręgowego z 12 września 2002 r., mamy do czynienia z powagą rzeczy

osądzonej wynikającą z faktu wydania prawomocnego orzeczenia sądowego. Powaga rzeczy osądzonej nie stoi, co prawda, na przeszkodzie wniesieniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia prawomocnego orzeczenia w postaci skargi o wznowienie postępowania (art. 399 – 416 k.p.c.), jednak konieczność respektowania prawomocnego wyroku sądowego musi wpływać na sposób wykładni art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz sposób rozumienia podstaw do wznowienia postępowania w trybie przewidzianym w tym przepisie.

Skoro zarzut naruszenia art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS okazał się uzasadniony, skargę kasacyjną należało uwzględnić.

Nie ma między orzeczeniami Sądu Najwyższego powołanymi w skardze kasacyjnej takich rozbieżności, a nawet sprzeczności, jakie próbuje przedstawić skarżący. Rozbieżność ta miałaby polegać na tym, że w jednych orzeczeniach Sąd Najwyższy przyjmuje, iż okoliczności *u j a w n i o n e* musiały być wcześniej nieznane organowi rentowemu, w innych zaś nie wymaga od organu rentowego wykazania, że nie mógł się na te okoliczności powołać wcześniej, wystarczy że ich nie dostrzegł, nie zauważył, pominął, z powodu jakichś uchybień formalnych albo błędu lub pomyłki nie uwzględnił przy wydawaniu decyzji. Ten pierwszy pogląd dotyczy bowiem możliwości wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem sądu (w oparciu o art. 114 ust. 2 pkt 2 ustawy), ten drugi - możliwości ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości (w oparciu o art. 114 ust. 1 ustawy).

Nie ma również racji skarżący zarzucając nieważność postępowania przed Sądem Apelacyjnym polegającą na orzekaniu co do istoty sprawy w zakresie podstawy objętej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 12 września 2002 r. (art. 379 pkt 3 k.p.c.), co - zdaniem skarżącego - było niedopuszczalne w świetle obowiązującej z mocy art. 365 § 1 k.p.c. zasady powagi rzeczy osądzonej, a co - na skutek nierespektowania przez Sąd Apelacyjny powagi rzeczy osądzonej - doprowadziło do ponownego, merytorycznego rozpoznania osądzonej uprzednio prawomocnie sprawy.

Zarzut ten jest nietrafny z tej przyczyny, że skarga o wznowienie postępowania przysługuje zawsze od prawomocnego orzeczenia i to - co do

zasady - od orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie co do istoty (art. 399 § 1 k.p.c.), czyli merytorycznie rozstrzygającego o zasadności lub bezzasadności żądań lub roszczeń. Możliwość wzruszenia prawomocnego wyroku w drodze wniesienia przez stronę i uwzględnienia przez sąd skargi o wznowienie postępowania jest ustawowo przewidzianym i dopuszczonym przez prawo procesowe wyjątkiem od zasady związania stron i sądu prawomocnym wyrokiem (art. 365 § 1 k.p.c.). Przyjęcie punktu widzenia skarżącego oznaczałoby, że w żadnej sytuacji nie byłoby możliwe prowadzenie postępowania wszczętego w wyniku wniesienia skargi o wznowienie postępowania, bo byłoby ono prowadzone w tej samej sprawie, która została już prawomocnie rozstrzygnięta.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uwzględnił skargę kasacyjną na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.